

CURIERUL CREȘTIN

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI DE KOLOZSVÁR-CLUJ — SZAMOSUJVÁR-GHERLA

EVIDENȚA SFINTELOR LITURGHII FUNDAȚIONALE

Creștinii dreptcredincioși, dupăcum bine este cunoscut, în confirmare cu străvechea tradiție bisericească și îndemnați de credința vie de totdeauna a Bisericii în dogma despre comuniunea Sfinților și mânați de cucernicia și pietatea lăuntrică, pentru a ușura starea sfițelor scumpilor lor trecuți dincolo și a le mijloci veșnică odihnă în lumina celor vii și în corturile dreptilor, adeseori au cerut săvârșirea Sfintei Jertfe Liturgice pentru ei și au lăsat la îndemâna Bisericii un capital oarecare, pentruca din acela an de an să se dea elemozină pentru săvârșirea acestor fel de Liturghii, care capital constituie așa numitele Liturghii fundamentale. Celebrarea acestor sf. Liturghii și administrarea capitalului fundamental l-au încredințat cu deplină încredere Bisericii, care a și veghiat și veghează pururea ca ele să fie săvârșite totdeauna regulat după dorința fundatorului, iar capitalul să fie cu bună conștiință administrat, legând aceasta de sufletul preoților însărcinați cu chivernisirea acestora.

Indemnați de această părintească grijă a Bisericii și pentru a asigura săvârșirea exactă a acestor sf. Liturghii și buna chivernisire a capitalului fundamental apoi și pentru a încunajura anumite lacune în împlinirea acestor sfinte îndatoriri și mai ales pentru a preveni în viitor anumite neajunsuri ce s'au ivit sau s'ar putea ivi în legătură cu evidența acestora fundațiuni și controlul asupra săvârșirii lor, dispunem următoarele:

1 Fiecare unitate parohială își va procura registrul cu titlul „Evidența sfințelor

Liturghii Fundamentale“, care se află tipărit și se poate cumpăra dela depozitul Tipografiei eparhiale din Kolozsvár-Cluj, (Király utca 25.)

S'au confecționat registre de câte 10 file, pentru 20 de fundații liturgice și costă 2 Pengő, altele de câte 20 file pentru 40 fundațiuni liturgice și costă 3 Pengő. Parohiile cari ar dori registre mai mari, vor preciza numărul filelor și li se va confecționa separat conform cererii.

Fiecare conducător al oficiului parohial să studieze cu atențiune rubricile și explicațiile ce se dau în această evidență.

În evidență se vor introduce toate fundațiunile liturgice existente, cu toate datele prevăzute în rubricile din ele. Se va cerceta cu atențiune arhiva parohială, dacă nu cumva mai este o fundațiune veche, care să nu fie trecută în evidențele de până acum. La caz că s'ar găsi și aceasta se va trece în noua evidență.

În viitor să se treacă în această evidență toate fundațiunile ce vor obveni, fie cu capital numerar, fie în imobile, fie în alte realități.

Tot în aceasta evidență, se va introduce o fundațiune cu titlul: „Pentru eventualii fondatori necunoscuți“, fixându-se o zi potrivită din an, pentru a se celebra o sfântă Liturghie, la intențiunea aceasta.

În rubricile corespunzătoare, se vor introduce totdeauna îndată după celebrare, toate Liturghiile servite la intențiunea respectivului fondator. În felul acesta oricând se va putea vedea, dacă au fost servite ori nu Liturghiile, așa cum pretind „Literile fundamentale“.

La fundațiunile cari au fost contrase, se va scrie, atât în rubrica „Observațiune“, cât și peste rubricile „evidenței despre celebrarea sfintelor liturghii fundamentale:“ „Contrasă cu fundațiunea (sau fundațiunile) dela Nr.....conform Ordinului Nr.....“. Pe pagina unde fundațiunea s'a contras, asemenea se va nota în rubrica „Observațiuni:“ „Contrasă cu fundațiunea (fundațiunile dela Nr.....conform ordinului Nr.....; se vor pomeni deci și numele fundatorilor, prevăzute de literele acelor fundațiuni“. Tot astfel se va proceda, notând în rubrica „Observațiuni“ și în cazul dacă s'a redus numărul liturghiilor de servit, prin dispozițiile Prea Veneratului Ordinariat.

2. Tot acuma se va introduce în fiecare unitate parohială noile formulare pentru „Dipticon“, care se găsește tot la adresa de mai sus, costând 75 filleri bucata.

Fiecare parohie își va procura două exemplare, unul din acesta formular după complectare, cu toate datele prevăzute în rubrici, îl va încadra sub sticlă și-l va așeza deasupra mesei Proscomediei, iar al doilea exemplar, deasemenea complectat, îl va înainta Prea Veneratului Ordinariat, pe calea oficiului protopopesc, care le va prezenta deodată Ordinariatului, în timp de cel mult 6 luni dela data de mai jos.

Operațiunile de introducere a fundațiilor liturghice în noua evidență conform dispoziției de mai sus de sub Nr. 1, se vor efectua în curs de cel mult trei luni. După expirarea acestui termen, Revsmii Vicari foranei și Mon. Protopopi, vor controla cu severitate executarea acestor dispozițiuni.

În consecință dispunem ca fără amânare toți Frații Preoți să se conformeze cu strictețe și sfințenie acestor dispozițiuni conforme cu gândul Sfintei Maicii Biserici cari impun grave obligațiuni de conștiință și cucernicie preoțească și creștinească.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială la 19 Ianuarie 1944.
Nr. 502-1944.

Ingrijirea bolnavilor

Este cunoscut, că unii dintre cre-

dincioșii noștri, a căror sănătate este încercată de vre-o boală, mai grea din motive cunoscute, vin la clinicile sau sanatoriile din Kolozsvár-Cluj.

Invităm pe toți conducătorii oficiilor parohiale, ca să aducă la cunoștința acestor credincioși, că dacă doresc să se mărturisească și cuminece cum este de dorit, să se adreseze Clarisimului Dr. Vasile Aștilean (strada Jókai nr. 8), care cu plăcere le va împlini dorința în orice vreme va fi chemat, iar în anumite împrejurări va da rudeniilor toate îndrumările necesare pentru a se încunjura eventuale pagube materiale, cari pot fi încunjurate.

Kolozsvár-Cluj, din ședința cons. ținută la 2 Martie 1944.

Nr. 1333—1944.

Hirotoniri

În ziua de 2 Februarie 1944, a fost hirotonit întru preot Onoratul Diacon *Petru Rusu* din Zutor-Zutoru.

Kolozsvár-Cluj, la 12 Februarie 1944.
Nr. 690-1944.

În ziua de 23 Februarie 1944 au fost hirotoniți întru ipodiaconi și diaconi iar în ziua de 27 Februarie 1944 în Catedrala „Schimbarea la față“ întru preoți următorii clerici absolvenți: *Ciocan Alexandru, Suci Ambrozie, Gorcea Romulus, Borza Zaharie, și Pop Ștefan*, ultimii doi din vicariatul arhiepiscopal al secuimei.

Kolozsvár-Cluj, la 29 Februarie 1944.
Nr. 1243-1944

Numiri

Onoratul *Petru Rusu* preot nou hirotonit este numit administrator parohial la parohia Meszesszentgyörgy—Sângeorzul de Meseș.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 30 Martie 1944.

Nr. 2077—1944.

Onoratul *Alexandru Ciocan* preot nou hirotonit este numit de administrator parohial la parohia Onok-Bârla din districtul protopopesc al Felsőbudák-Budacului.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 30 Martie 1944

Nr. 2078—1944.

Onoratul *Romulus Corcea* preot nou hirotonit este numit administrator parohial la parohia Lapupatak-Ruginoasa districtul protopopesc al Kolozs-Monostor—Cluj-Manășturului.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 30 Martie 1944.

Nr. 2079—1944.

Onoratul *Ambroziu Suci* preot nou hirotonit este numit administrator parohial la parohia Sztána—Stana din districtul protopopesc al Bánffyhunyd—Huedinului.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 30 Martie 1944.

Nr. 2080—1944.

Mult Onoratul *Mihailă Someșan* preot protopop onorar preot în Sajókeresztur-Șteu-Cristur este numit în calitate de paroh la parohia Sajósoly-mos-Șoimus din tractul Felsőbudák-Budacului.

Kolozsvár-Cluj, din șed. cons. la 30 Martie 1944.

Nr. 2081—1944.

Episcop IULIU

VALORI SPIRITUALE

Intreagă conștiința omenirii din toate timpurile este de acord asupra superiorității valorilor spirituale asupra celor materiale. După părerea moralștilor această superioritate se manifestează atât în ce privește perfecțiunea în sine, cât și din punctul de vedere al fericirii. Aceste două puncte de vedere nu se opun, deși unii dintre cugetători sunt sceptici, fie în privința noțiunii de perfecțiune, fie în ce privește termenul fericirii. Totuși în fond cu toții sunt de acord asupra ideii de identitate dintre cele două.

Această superioritate a valorilor spirituale, sub aspectul învățământului moral, religios, provoacă adeseori un oarecare scepticism în mulți oameni. Ei văd numai sacrificiul ce li se cere al bunurilor vremelnice, și nu le place să le jertfească decât în măsura în care sunt amenințați cu suferințe mai mari — fie ele chiar materiale — și mai ales cu focul iadului. Se știe că sunt foarte puțini creștini cari să simtă amenințarea de a fi lipsiți de vederea lui Dumnezeu. Pe toți cari îi impresionează teama de iad, îi ating mai mult aspectele ei secundare — focul — și nu aspectul principal, pedeapsa daunei, lipsirea de viziunea lui Dumnezeu.

Chiar filosofii materialști, cum a fost Epicur și urmașii săi din toate timpurile, au văzut destul de clar, că fericirea omului rezidă în valorile spirituale și încearcă prin diverse procedee de a subordona satisfacția materială căutării bunurilor spirituale; toți au un dispreț pentru satisfacțiile inferioare. Și s'ar putea crede că acest dispreț al fericirii inferioare și al vanității este rodul exclusiv al educației creștine. Cu toate acestea este interesant de constatat că toți gânditorii mari, fie că au crezut în viața viitoare sau nu, că au pus sau nu un fundament transcendental doctrinei lor filosofice, din punct de vedere moral au arătat un dispreț profund bunurilor materiale și deșarte. Marea mulțime însă din toate vremile rămâne atașată mai mult de bucuriile inferioare ale vieții. De aici reacțiunea unor filosofi cari credeau că nivelul scăzut al mulțimii ar fi efectul învățaturii creștine. Este deci opoziție între cugetarea spiritelor mari și tendințele spontane ale mulțimii, fenomen universal și permanent. Acest lucru trebuie să aibă o explicație, trebuie să determinăm motivele ambelor atitudini.

Cugetând asupra realității, ceea ce numim conștiință câștigă o importanță atât de mare încât ni s'ar părea că nu mai există altceva. Anumite școli filosofice numite idea-

liste susțin că nu este nimic înafară de conștiință; că obiectul cunoscut nu are altă realitate decât să fie obiect de cunoaștere. Astfel idealismul se opune realismului. E adevărat că idealștii nu pot rămânea logici cu ei înșiși până la urmă, dar ei cel puțin pun termenii problemei.

Problema se pune în modul următor:

O ființă materială fără conștiință nu există pentru ea însași. Insași, pentru ea însași, e un termen echivoc; s'ar putea spune: ea nu există în propriii ei ochi, ea nu are ochi, adecă instrument de cunoaștere. Cu alte cuvinte, existența n'are nici o valoare pentru ființele lipsite de cunoaștere. Nimic nu are valoare pentru ea, nici existența sa, nici a altora. Ea nu cunoaște nici pe una, nici pe cealaltă. Ca ființele lipsite de cunoaștere să existe sau să nu existe, pentru ele e ceva indiferent, sau mai bine zis, nici una din ele nu e nimic, căci pentru ele ființa nu există. Numai pentru ființa care cunoaște, există ceva.

Această ultimă afirmație este formula chiar a idealismului. Ea este echivocă, căci dacă, lucrurile, întrucât sunt cunoscute, nu există decât pentru ființa cunoscătoare, acest fapt nu prejudiciază cu nimic existența lor în sine. Mintea noastră ar concepe ca ceva monstruos, o lume care nu cunoaște nimic și nu e cunoscută de nimeni. Să ne închipuim că nu există nici un spirit, ci numai o lume materială fără cunoaștere. Această lume ar putea fi orice vrei; în lipsa unui suflet capabil să o cunoască această lume ar fi cașicum n'ar exista. Aici intervine deosebirea între idealști și realism. Lumea ar putea exista, dar nu ar avea nici o valoare pentru nimeni. Lucrurile nu au valoare decât în măsura în care sunt cunoscute sau cunoștibile

De altă parte, reflexiunea ne arată că materia nu are în ea însași caracterele unei ființe necesare. Nefiind necesară ea trebuie să existe prin altcineva, deci prin un *ne-material*. Și atunci Ființa primă, *ne-materială* pentruce a făcut materia, dacă nu ca ea să formeze un obiect de cunoaștere?

Cugetarea profundă asupra Ființei prime *ne-materiale*, ne duce la concluzia, că ea trebuie să fie cugetare și *voire liberă*. Materia corespunde deci cugetării sale. Ea este deci, pentrucă El a cugetat ca ea să fie și că a gândi ca un lucru să fie, sau a voi ca el să fie, e tot una pentru Ea. (Ființa supremă). Ajungem astfel la formula, că materia și orice ființă *ne-necesară*, nu este

decât o gândire a Cugetării (divine), și aceasta este iarăși idealism.

Adecă e din nou o formulă echivocă care poate fi luată într'un sens idealist. Formula precisă care restabilește realismul, e că ființa creată corespunde unei gândiri alui Dumnezeu, că ea își are ființa sa, esența și existența din gândirea divină sau din voirea divină, că nu poate să fie nimic în ea (creatură), care să nu fie în gândirea lui Dumnezeu. De fapt doctrina creștină ne spune ceva asemănător cu idealismul, când ne învață că Dumnezeu cunoaște lumea în El Insuși, întrucât El îi este cauza, pentrucă El cunoaște toate efectele acțiunii sale cunoscându-se pe Sine Insuși, și într'un anumit mod nu aparține Ființei Sale de a cunoaște ceva ce n'ar putea ști din cunoașterea de Sine Insuși. El cunoaște totul în cunoștința de Sine Insuși și cunoaște toate lucrurile în El.

* * *

Fiind vorba de om, lucrurile nu au importanță, decât în măsura în care el le cunoaște.

Cunoașterea însă e din spirit, nu din trup. E adevărat, că sunt două feluri de cunoștințe. Întâi cunoștința sensibilă, reacțiunea ființei vii în prezența realității exterioare care o afectează. Și aceasta se numește cunoștință, dar e cu totul altceva, decât cunoștința intelectuală, care singură înseamnă reflexiune.

Valoarea e legată de reflexie sau conștiință, care dublează percepția cu o percepție a percepției, sau o judecată a percepției. Faptul de a vedea, auzi, gusta, nu este nimic dacă nu știi, că vezi, auzi și guști ceva. Totul atârnă de ceea ce numim: a ști, a fi conștient.

Cunoașterea intelectuală este comparație. Comparație față de un absolut, ceva ideal, pe care Platon o numea idee, iar în evul mediu se numia o idee universală: „e bun, e frumos“.

Orice cunoaștere intelectuală implică o judecată a valorii ființei, prezența în suflet alor două noțiuni, între cari se stabilește un raport. Una dintre aceste noțiuni este obiectul cunoscut, iar alta una din formele Absolutului, față de care sufletul coordonează lucrul.

Dar Absolutul — Binele, Frumosul, Adevărul, și Ființa perfectă, în care se unifică orice perfecțiune, este suprema valoare spirituală. Diferența între om și animal este, că omul vede absolutul în lucruri.

Toată forța creatoare a omului, întreg echilibrul său interior depinde de măsura în care el vede Absolutul. Și nu-l poate vedea, decât prin spirit. Pasiunile carnale îl turbură, falsifică și întunecă viziunea

Absolutului — sau spunând în limbaj creștin: Creatorul. — Astfel sufletul nu mai judecă lucrurile, nu le ierarhizează mai mult, nu se mai folosește de ele ca de un instrument, care să-l conducă spre Absolut, pentru a-l cunoaște a i-se subordona, și a se cufunda în El.

Această idee, în formă confuză se află peste tot, unde se află un om care cugetă.

Fiind vorba de absolut, toată înțelepciunea omenească din toate timpurile este de acord cu Evanghelia; că omul trebuie să fugă nu numai de pasiunile trupești, dar de tot ceea ce caută să-l apropie de cele trecătoare. Cel înțelept nu se atașează, decât de ceea ce este veșnic. Ceea ce trece, adecă **ne-necesarul** nu îl preocupă, decât în măsura care îl ajută să-și pună acțiunea sa în slujba veșniciei. Iată spre ce tind toate doctrinele înțelepciunii de orice origine ar fi ele.

Ceea ce este spiritual, este strâns legat de curățenie

Puritatea corespunde unei evidente confuze ce se află la toate popoarele și care este la temelie naturii omenești. Curățenia provoacă la fiecare om un respect și o dorință de ideal, dar puțini ar putea preciza în ce consistă puritatea.

Cuvântul curățenie are mai multe înțelesuri. Mai întâi înseamnă castitate, continență, dar are și un înțeles mult mai larg, la care se atașează înțelesul dintâi. În acest sens curățenia este reversul spiritualului.

În acest sens general impuritatea nu este, decât abandonarea în brațele pasiunilor trupești. Dacă cuvântul necurățenie este atât de adeseori luat în înțelesul de pasiune sexuală, aceasta pentrucă ea este pasiunea trupească cea mai absorbantă.

Dar îndată ce se înalță cineva la un oarecare nivel moral mai înalt, se vorbește de puritatea ochilor, de puritatea inimii, a sufletului. Aceste forme superioare de puritate consistă simplaminte în a fi degajat de ceea ce este sensibil.

La toate popoarele păgâne și chiar salbetece există diverse practici rituale, cari constituie în ansamblul lor un fel de apărare împotriva pasiunilor trupești. La această aspirație după puritate se adaugă pudoarea care este linia exterioară de apărare împotriva pasiunilor josnice. Puritatea se întinde peste toate facultățile și le eliberează de ceea ce este josnic și turbure. Aceste sunt două idei correlative, căci numai pasiunile *grosiere* turbură. Iar puritatea și pacea sunt iarăși correlative. Pentrucă pacea nu poate sălășlui într'un suflet turburat de pasiuni, ci dimpotrivă, ea este semnul echilibrului și al perfecțiunii. Acest lucru l-au

înțeles și înțelepții păgâni din vechime; așa Episcopul, care recomandă ferirea de pășoi, pentru a dobândi pacea, fără care nu poate exista fericirea, care este în urmărită oricărui om de pe pământ. Puritatea este suferința vieții morale, care se manifestează în toate, dar nu se află nicăieri separată.

În Evanghelii se află același lucru, chemarea la curăție este una din notele fundamentale ale învățaturii Mântuitorului. „Feriți-vă cei curați, că aceia vor vedea pe Dumnezeu... Adevăr, adevăr zic vouă, dacă nu veți fi asemenea pruncilor, nu veți intra întru împărăția cerurilor”. Curăție și simplitate, adică renunțare și umilință; ele sunt virtuțile fundamentale; ele impregnează toată viața; ele sunt în toate virtuțile. A vedea pe Dumnezeu este aspectul particular al recompensei pe care Isus o promite înimilor pure. Puritatea se deschide în spiritual și aceasta conduce la Dumnezeu.

Puritatea conduce la Dumnezeu într-un mod atât de sublim, încât cei mai mulți autori cari vorbesc de unirea cu Dumnezeu, nu vorbesc decât de ea. Misticii au impresia, că odată sufletul eliberat de ceea ce îl leagă de pământ, se ridică la Dumnezeu într-un mod spontan. Aceasta pare a o înțări și Mântuitorul când zice că, inimile pure vor vedea pe Dumnezeu, fără mijlocire...

Curăția în înțelesul ei mai înalt, înseamnă nu numai renunțarea la pasiunile trupului, dar și renunțarea la sine însuși. În sensul obișnuit al cuvântului orgoliul nu contrazice puritatea —, se spune doar: curat ca un înger și orgolios ca un diavol. Dar acesta împiedică vederea lui Dumnezeu mai mult înăuntru, decât trupul, căci orgoliul te repliază asupra ta însuși. Când Isus vorbește de inimile curate, cari vor vedea pe Dumnezeu, se înțelege o curăție a inimii atât de generală, în cât ea presupune în ultima analiză ansamblul tuturor virtuților.

A elibera sufletul de trup pentru a degaja omul din el însuși: aceasta e toată problema transcendenței.

A elibera sufletul de trup este a face pe om să fie din ce în ce mai puțin dominat de trebuințele fizice, pasiunile sale trupești și grăjile de el însuși. A-l face pe om să-și concentreze totul în Absolut, în Etern, să contemple totul *sua specie actus reitatis* — singurului adevăr să ne ordonăm toată activitatea noastră să concordeze cu ființei proprii cu Dumnezeu. Sub această formulă se ierarhizează toate scopurile imediate, cărora trebuie să se dedice pentru a cuceri libertatea spiritului așa ca: producerea mijloacelor de subsistență, înțelegerile morale, educația religioasă, organizarea societăților cari guver-

nează raporturile omenești. Fiecare la locul său de care e capabil.

Aceasta e morala naturală. Revelațiunea creștină adaugă darurile sale, cari nu distrug nimic din natura, ne învață despre iubirea lui Dumnezeu, Jovedita mai ales prin Isus Hristos, ne prezintă modul în care Dumnezeu vrea să fie servit din partea noastră...

Problema omenească se reduce la degajarea sufletului de trup. Morala constituie aspectul dominant al omeneșului de care depinde tot restul. Toate eșecurile provin din faptul, că oamenii nu pun lucrurile la locul lor: aceasta e determinat de raportul lucrurilor cu eternitatea. Toate crizele, ruinele, războaiele, răsturnarea imperiilor și a civilizațiilor, provin în definitiv din aceeași cauză fundamentală. Când studiem în istorie căderea imperiilor, vedem, că slăbiciunile morale pregătesc marile ruine: negrija, sensualitatea, lenea, dezordinea, cetele. Într-o epocă mai apropiată de noi: orgoliul, preapastia orgoliului. Orgoliul pregătește abisul caderii pentru că el face să pierdem din vedere faptul, că suntem oameni ca și alții. Istoria trecută și apropiată e plină de astfel de exemple.

Dacă civilizația amenință cu pierirea este, pentru că s'a atribuit prea mare importanță valorilor economice, acesta din lipsa unei juste orânduiri a lucrurilor. Toate slăbiciunile au la origine faptul, că oamenii nu recunosc ierarhia valorilor, locul care le revine fiecăreia. Astfel degajarea sufletului de corp, liberarea spiritului de lucrurile temporale și fixarea lui în veșnicie. A judeca orice lucru — mai întâi pe sine însuși — din acest punct de vedere, aceasta constituie problema umană fundamentală. Soluția tuturor celorlalte depinde de soluția acesteia, toată orientarea gândirii, cași a acțiunii omenești e viciată, dacă această problemă fundamentală nu are o soluție exactă.

Într'un cuvânt toate moralele practice au la bază renunțarea. Morala pune atât de mare accent pe renunțare, încât pentru foarte mulți ea nu constituie decât o serie de opreliști: nu face aceasta, nu face aceea, etc...

Astfel se explică reaua reputație a moralei, căci trebuie să recunoaștem, că morala are o slabă reputație. Pentru mulți morala constă într'un ansamblu de prescripții, cari împiedică să te bucuri de viață, și cum morala creștină mai ales în forma catolică, e mai precisă și mai riguroasă decât orice alta, adeseori ura se prefăce în anticlericalism.

Morala însă nu constă numai în abțineri, ci este o morală pozitiv-activă care per-

mite omului să se desvolte, să se perfecționeze pentru a fi fericit.

Cei mai mulți oameni practică rău morală și nu sunt fericiți, reproșând moralei, că îi împiedecă să fie fericiți după ce ei nu au făcut nici un efort serios pentru a o pune în practică. Interdicțiile morale nu sunt decât un stadiu preparator, sunt numai condiții. Din nefericire cei mai mulți oameni nu trec niciodată prima fiie, ei sunt ca și un elev la muzică care se oprește la facerea gamelor tot timpul și niciodată nu ajunge să guste bucuria muzicii.

* * *

Măreția omului este să cunoască pe Dumnezeu.

S'a spus că nefericirea omului este că el are inteligență, dar numai aceasta îi face măreția lui, prin inteligență el poate să cunoască pe Dumnezeu, să îl iubească, să se unească cu El ceea ce constituie și fericirea omului. Toate acestea nu sunt decât unul și același lucru, cunoașterea completă străbătând ființa întreagă, lucrează asupra voinței provocând iubirea. Admirația și dorința de a se conforma, se trezește în el însuși.

Cunoașterea lui Dumnezeu nu este o formulă verbală acceptată pentru autoritatea cuiva, ea este o cunoaștere personală, viațiune personală că Dumnezeu e o realitate, că există într'adevar o ființă care e Dumnezeu adevărat Binele și Frumosul perfect. A cugeta că Frumusețea perfectă există, și că toate frumusețile accesibile simțurilor și sufletului nostru, nu sunt decât reflexe extrem de palide — fără proporție — a Frumuseții necreate, a cugeta ca la ceva real adorând această Frumusețe, este culmea omenescului și măreția omului consistă în a putea să se apropie de această culme.

Cunoscând apoi din revelație că această Frumusețe vrea să vină la noi, vrea să trăiască în noi, poate să ne impregneze sufletul în așa măsură, încât nu mai putem determina limita dintre ceea ce este al nostru propriu și ceea ce aparține lui Dumnezeu, aceasta este o nouă culme care ne produce amețeală.

Măreția Omului de fapt produce amețeală dacă comparăm neantul său din care a fost scos și culmea măreției, la care este înălțat prin darul lui Dumnezeu.

A putea depăși sensibilul, a se ridica la inteligibil, trăind cu adevărat din spirit, a se apropia de infinit, a afla pe Dumnezeu, a se odihni întru Ființa sa, aceasta este adevărata chemare a omului și a creștinului.

* * *

Omul atinge măreția la care este chemat în măsura în care trăiește viața spiritului.

Problema este deci de a se spiritualiza. Dar această problemă ridică altele, chiar toate problemele vieții omenești. Dacă el trebuie să se spiritualizeze rămâne totuși legat de trup. Omul este în același timp suflet și trup. Sufletul nu lucrează, nu cunoaște decât prin trup. Este atât de strâns legat de trup încât este cu neputință să găsim un punct de separare sau de sudură între aceste două. Constatăm în om forme de activitate cari nu pot fi explicate numai prin trup, dar nici într-o parte nu putem constata vreun fenomen sufletesc cărui să nu îi corespundă și o altă activitate de ordin material. Orice funcțiune spirituală este condiționată de un fenomen material, după cât putem cunoaște mecanismul psihofiziologic al omului. Omul este deci o ființă unică deși comportă în același timp un trup și un principiu imaterial numit suflet. Nici sufletul, nici trupul luate separat nu constituie ființa omenească. Când se despart, omul moare.

Nu putem ști modul în care se unește sufletul cu trupul: nu știm în ce chip senzațiile dau naștere ideilor de ordin intelectual, Filozofii au construit multe teorii. La dreptul vorbind constatăm existența sufletului, trupul și unitatea ființei omenești; explicarea ei este altceva.

* * *

A elibera sufletul de trup nu înseamnă a-l separa. Dobândirea valorilor spirituale nu vrea să zică distrugerea sensibilității. Când simțurile nu lucrează, nici sufletul nu mai lucrează. Sufletul omului este intrupat, el este una cu trupul. Adevărat suflet și trup, formează o ființă deși cu totul diferită în ce privește natura. Chiar din cauza acestei diferențe ne putem da seama de existența sufletului.

Ca sufletul să se poată desvolta, e nevoie să îngrijim și corpul, e nevoie ca omul întreg să fie sănătos, ca reacțiile fizice ce însoțesc și condiționează activitatea spiritului, să fie normale. Omul trebuie să fie bine nutrit. Popoarele subalimentate nu dau nici filozofi nici sfinți.

Din acest adevăr urmează o problemă fundamentală a vieții omenești. Anume: Problema alimentării oamenilor. Până acum numai un mic număr au fost bine nutriți: trei sferturi din totalul neamului omnesc sunt subalimentați. Cu aceasta se rezolvă o mulțime de probleme de ordin social între indivizi și națiuni.

Trebuie să punem în legătură această problemă cu aceea a eliberării sufletului din pasiunile inferioare. Chiar aici este greutatea: omul trebuie să fie bine nutrit și în același timp trebuie să se elibereze din servitutea pasiunilor.

Totuși oricât s'ar elibera cineva din această robie, el rămâne obligat cel puțin să se îngrijească de trebuințele materiale ale altora. Vieța socială fiind necesară pentru binele oamenilor, întrucât ea face posibilă ordinea progresului în toate domeniile. Cu cât trăiește omul mai mult în Dumnezeu cu atât trebuie să se ocupe de aceste trebuințe pentru alții.

Acest lucru e necesar pentru lume, fiindcă numai cu oameni cari trăesc creștinismul, ea va fi bine condusă. Apoi e necesară și pentru omul însuși, deoarece Dumnezeu îi arată că el nu e pe pământ pentru a contempla frumusețea necreată, ci mai vârtos pentru a face mărirea lui Dumnezeu, muncind cu scopul, ca împărăția lui Dumnezeu să stăpânească printre frații săi. Aceasta însemnează ca oamenii să cunoască pe Dumnezeu, să îl iubească și să formeze o vieță comună armonioasă, în care se rezolvă astfel toate condițiile și problemele vieții pământești.

* * *

Există în vieța spirituală aproape totdeauna o bucurie și o suferință. Bucurie pentru că tindem spre Dumnezeu, iar suferință fiindcă înțelegerea acestei Ființe ne scapă.

Dumnezeu într'adevăr este negrăit. Ideea Lui întrece înțelegerea noastră într'o măsură înfinită. Ne dăm seama că El este Frumusețea fără umbră dar nu putem să o cunoștem direct. Tot ceea ce știm ne dă nostalgia viziunii prezenții Sale. Cu cât crește cunoașterea lui Dumnezeu cu atât se mărește și dorința. Dar activitatea noastră spirituală este legată de trup; nu putem percepe în mod direct o ființă spirituală și cu atât mai puțin Ființa transcendentă. Chiar vieța supranaturală ce ne-a adus-o Mântuitorul, ne lasă în umbră. Vedem că este o lumină dar nu o putem cuprinde.

* * *

Spiritul este cufundat în materie; a-l elibera nu este lucru ușor. Cei mai mulți dintre oameni nicidecum nu caută serios să o facă aceasta. Când omul vine pe lume sufletul este complect cufundat în trup. Vieța intelectuală nu se manifestă. Ea se dezvoltă pe încetul, iar omul atunci se află în fața problemelor imediate de existență fiind stimulat de dorințe pentru bucurii și repugnanța suferințelor cari absorb aproape întreaga atenție. Mai întâi să trăiești și apoi să te bucuri: aceștia sunt cei doi poli ai vieții mijlocii. S'ar putea spune că omul își formează personalitatea morală începând din momentul când peste cele două obiective instinctive și primare, apare la orizontul

intelligenții ceea ce se numește un ideal. Dar pentru cei mai mulți oameni idealul rămâne ceva ocazional și exterior. Adecă rămâne indiferent, pot fi chiar emoționați de un ideal. Pentru alții e ceva numai ocazional. Din timp în timp e mișcat dar el nu trece limita reveriei și niciodată nu ajunge la precizia intelectuală, nici la gradul de realitate necesar pentru a putea fi pus în acțiune. Astfel acești oameni recad repede în cele materiale și vremelnice. De ce unii sunt cuprinși de un ideal măref, iar alții rămân nesimțitori? Acest lucru niciodată nu-l vom ști. Sunt oameni cari refuză lumina. Și sunt victime ale acestora cari sunt corupți înainte de a ști ce este corupția. Aceasta e tragedia pentru care a plâns Mântuitorul.

* * *

Când omul se cufundă în cele vremelnice, sufletul lui se îndobitocoște. Acest lucru se întâmplă marel majorității a oamenilor. Nu se poate determina în ce măsură se datorește responsabilității personale a fiecăruia sau influenței mediului, dar acesta este faptul. Pentru majoritatea oamenilor esențialul vieții consistă, în ceea ce e vremelnic, ce e trecător, ce atinge simțurile. Problema spirituală poate cuprinde adevăr în teorie, în practică însă e foarte vag. Și totuși acest lucru nu-i împiedecă să aibă un oarecare sentiment religios și moral, o anumită dorință după curățenie; ele izbucnesc din când în când printre pasiunile inferioare, cari în mod obișnuit țin ocupat sufletul aproape în întregime. Educatorii încearcă să cultive aceste sentimente și poate că vor ajunge la un rezultat frumos, cu timpul.

Cei mai mulți oameni din punct de vedere sufletesc trăiesc într'un fel de ceață, urmărind obiective imediate, cari apar pentru un moment, cutare bun să-l dobândești, să cucerești cutare loc între semeni, cutare bucurie etc.; când ating un obiectiv, altul apare la orizont și merg așa, cași purtați de valuri, aruncați dintr'un obiectiv în altul fără o linie bine fixată.

Din punct de vedere intelectual, ei sunt într'o ceață întunecată; Ei niciodată nu se opresc pentru a reflecta mai deaproape asupra vieții. Atenția lor e reținută în continuu numai de bușuri imediate. Orizontul lor e foarte mărginit. Nu au o idee lămurită de ierarhia lucrurilor. Nu au unul, care să le fie drept scop față de care să-și coordoneze toate celelalte. Sau mai bine zis; ei își pun ultimul scop al vieții într'un bun vremelnic: cutare, bărbat, femeie, bani, patrie, etc.

Mulți sunt cași într'o sală de așteptare,

unde nu așteaptă nimic. Sunt în viață, fără să-și pună întrebarea pentru ce sunt; trăiesc numai pentru că sunt în viață; dar nu știu ce să facă în viață.

Zi de zi ei se aranjează pentru a trăi mai bine, sau mai puțin rău. Ei lucrează pentru a trăi dacă sunt nevoiți la aceasta; dacă nu, nu fac nimic. La moarte nu le place să se gândească. Și rămân cași cum ar aștepta ceva, sau nu așteaptă nimic.

* * *

Ceeace face mediocritatea cenușie a vieții e, că cei mai mulți sunt așa de puțini veseli; maximul de bucurie este un fel de lipsă de durere pronunțată. Nimic nu e mai instructiv în această privință, decât observarea celor cari le place să-și petreacă, cum se spune; să le vezi expresia și trăsăturile feței lor. Aceștia spun, că pentru a te distra trebuie să-ți pierzi puțin judecata limpede. Vieța lor este o continuă lăncezeală sufletească, din care nu ies, decât sub presiunea nevoilor imediate sau a unei pasiuni.

Nimic nu e mai trist, decât să vezi cât de puțini oameni sunt fericiți. Atunci când fericirea este sub ochii noștri în natură și în noi înșine. *Regnum Dei intra vos est.*

* * *

Lumea trăiește într'un cerc vicios. Când nu posedă bunuri vremelnice, are impresia, că ele poartă fericirea în ele, luată cași de un miraj. Când le posedă nu este fericită, ci dimpotrivă plăcerile inferioare îl debilitază și se pierde puterea de a reacționa.

Succesul vieții facile desvoltă pornirile rele — orgoliul celor bogați și puternici, neputința de a lupta contra sa însuși; a posedă bunuri pământești însemnează să devii sclavul lor.

Pentru a putea căuta pe Dumnezeu trebuie să îl cunoaștem puțin. În măsura, în care îl cunoaștem, dorim să îl cunoaștem tot mai mult. Dar sunt atâția, cari nu încearcă niciodată aceasta. Pentru a începe e nevoie de o lovitură puternică în *coaste*, un fel de zguduire de vapor. Apoi să dureze câtva timp. Cu toate acestea lumea nu se va schimba în întregime. Dar totuși pot să fie mai mulți sau mai puțini adevărați înțelepți. Să ne silim noi, să fie cât mai mulți. Să fim noi înșine mai întâi adevărați înțelepți, reflectând la adevărata înțelepciune a vieții și apoi să o împărțăm și celor din jurul nostru.

Ch.

După Leclercq
Păr. Irmie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOTA RECENSIEI

Prin succesiunea diferitelor epoci de curențe culturale, prin care mentalitatea generală își urmărea procesul metamorfozei, Biserica, instituție vie și fructificatoare, în acest câmp de bătălie socială, cu o orientare adevărat providențială, a știut în orice circumstanțe, să-și impună Dogmele intransigente și neclintite în limbajul diverselor epoci.

În această ordine de idei, când clasicismul antic cerea eroism pur și estetică pură, Biserica monahală a răspuns prin apogeul rigorismului oriental; după elenismul răsfățării filozofice, cânta „ditirambi” Filozofiei, *epoca patristică* poartă de-alungul și de-alatul medievalului chingile înțelepciunii, când haina scolasticismului doctrenează asperitățile metafizice laice; iar când Renașterea gândirii libere a scris fanfaronade idolatrice pe frontispiciul „rațiunii”, logica Bisericii a barat sacro-sanctitatea „misterului” de slăbiciunea cuțitelor intelctului, răspunzând dubiului studios cu

certitudinii obviei, iar rațiunii dispersate de afectiv și volotiv, cu obiectivitatea rațiunii teologice; și însărsit când Sociologia modernă a tins spre-un numitor comun, Biserica s'a simțit din nou garantată în caracteru-i supranatural, prin sublimitatea *Dogmei Trupului mistic*.

Și azi, când fenomenul literar în fuga emoțiilor mai ieftine și populare, a eclipsat deja demult mitul scientismului cu miros de laborator zgârcit și restrâns, Literatura Bisericii sub briza occidentalismului, se cristalizează pe făgașul vremurilor.

La noi, ca și aiurea, cărți proaspete ies de sub teascuri, luând deja ritmul veacului să poarte lupta sufletului în vacarmul asurzitoarelor virtuozități animalice.

Deși neliniștitor trecutul a înregistrat la noi o contrariantă pasivitate în acest domeniu, totuși — și poate nu prea târziu — simțind pulsul vremii, Biserica româno-unită din Ardealul de Nord, prin veghea permanentă a marilor Ei Erarhi și rodnicia

slujitorilor de altare, își îmbogățește po-doaba literaturii cu noi pietrii de statornicire a viitorului creștinătății.

Asociația preoților celbi „Sf. Nichita“, înscrisă în analele istoriei, împliniri demne de numele marelui ei Patron, Ex. Sa I. P. S. Episcopul Iuliu.

În posesia câtorva exemplare de acest gen, încercăm prezentarea lor în ritmul veacului.

„Poeți în rugăciune“, în Atologia Păr. Ioan Georgescu (5 P.).

Dacă în procesul de creație, unele opinii s'au oprit, în determinarea cauzei genetice, asupra diverselor efemeriade sau temporisme (de genul socialului, elanului vital, rafinamentului estetic), nu puțini însă au recunoscut dela început rol primordial sensului teologic al artelor. Căci nu numai în Antic poezii și filosofii interpretau fidel inima zeilor antropomorfici, ci și în periodul Romantismului, autorul în creație, se vede transpus în grădinile nirvanice al Celui de Totdeauna, de unde talmăcea constelația firmamentului etern. Iar azi, un Lucian Blaga, consideră arta, convertirea misterului prin intuiționismul sensibilului (cași „eul luciferic“ la cunoașterea adevărată), împrimit însă de categoriile abisale, sau de stilismul mutațiunii ontologice, ce reține, omul dela nefirescul esențial, de-a pătrunde în toată plinătatea ginganticul misterului. Asupra valabilității acestor opinii, dogma și Rațiunea se pot natural antrena în discuții. Un singur lucru rămâne cert: caracterul teologic al artei. Artă frumosului obiectiv, abstracție, făcând de cauzalitatea-i ultimă — indiscutabil Dumnezeu — totuși e recunoscută procesul de geneză și evoluție al Instituției Bisericeii, cu tot aspectul Ei de: ceremonial, ritual, credință și spiritualitate.

Iată de ce cartea Pr. Canonic Georgescu, intitulată „Poeți în rugăciune“, răspunde unei adânci semnificații.

Biserica și-a avut influență covârșitoare în toate compartimentele de viață românească și rămâne meritul Pr. Canonic, de a fi întocmit și demonstrat imensa funcțiune înregistrată și'n gingășiile misterioasei „Poesis“.

Antologia de față, se impune printr'o colecție migăloasă, a tuturor reprezentanților de frunte din galeria vieții noastre poetice. Prezentarea și alegerea lor, așează personalitatea Păr. Georgescu în lumina adevăratelor valori: literare, sociale și religioase. Iată triplul aspect de realizare sub care îmi place să privesc acest tratat. Răsfolind cartea, treci în revistă întreaga pleiadă, a visătorilor români, dela tradiționa-

liști, la moderniști, dela cei intrați deja în specia aeternis, la cei ce se străduiesc încă după cununa nemuririi.

Poeziile sunt alese cu gust, iar orientarea fondului lor artistic, face ca Pr. Canonic I. Georgescu acum mai bine ca ori-când să-și valideze spiritul de cercetător și'n misionarismul literelor, dar mai ales să-și valideze intuiționismul cu care a reușit să prindă, făgașul nobil al esteticului teologic.

„Meditații pentru preoți“, de Chaignon S. I. Tradusă de Pr. Simion Chișiu. (8 Pg.).

Dacă spiritul este portalul prin care comunicarea divină își realizează revelația, dacă el cristalizează atitudinea despiciătorilor de idealuri creștine, culmile lui trebuie urcate chiar și pe cele mai inaccesibile versante.

Spiritul, care ține de cauzalitate divină, prin creștinism și-a cunoscut reabilitarea, iar prioritatea lui în lupta vieții a fost revendicată în chip, obvin, tot de creștinism lăta de ce modelarea lui și decretele lui, izvorâte dintr'un extatic beneficiu, trebuie să inunde toate latifundiile vieții omenești.

Cunoaște-te pe tine, ziceau anticii (iar noi mai adaugem fenomenului de introspecție) și meditează-ți facultățile canalizate spre binele și adevărul suprem și astfel vei fi fericit.

Cuvântul spiritului deci, nu poate fi cristalizat decât printr'un autodidactism, printr'o acțiune reflexivă și o totală interiorizare. Și aceasta numai după ce cunoști năzuințele adevăratului spiritualism, prin educație și studiu, uneori chiar intuitiv, rămânând doar (condiția primordială, a personalității) aplicarea practică. Și anume, aplicarea bagajului de năzuințe arhitecturii eului tău, prins uneori, în chingile materiale.

Iată sensul meditației vieții spirituale, cunoașterea ta prin introspecție și canalizarea aptitudinilor tale prin acțiuni reflexive (un fel de autopedagogism) după modelajul stabilit în premisa majoră. Dacă meditația e folositoare, oricărui om, preoților îi este indispensabilă.

Rămâne meritul Păr. Simion Chișiu de-a fi prezentat preoțimii noastre, un atare model teoretic, care se impune însă, printr'o admirabilă aplicabilitate.

Preoțimea noastră, care pare-se nu practică cu destulă abnegație meditația, deși poate convinsă de indispensabilitatea ei, are acum prilejul să se constrângă autodidact la una din cele mai importante mijloace de perfecțiune creștinească.

„Ține aprins darul“ — de pâr. Nicolae Pura (P. 3).

Infricoșătoare este misiunea și responsabilitatea preotului: în mâinile lui stând economia sufletelor. Și'n această ordine de idei și mai infricoșătoare e responsabilitatea celor, în mâinile cărora se modelează chemarea preoțească.

Și, în genere, gigantică este responsabilitatea directorului spiritual al alumnilor și nu față de oameni sau inferiori, ci față de Dumnezeu.

Iată de ce, mi-a plăcut să-mi imaginez Directorul spiritual de Seminar într'o persoană abilă, isteată, cu mult tact pedagogic și dezvoltat simț psihologic, în armătura căruia superficialitatea, brutalitatea, dar mai ales manierele semidoctului, n'au ce căuta.

Pâr. N. Pura este spiritual și prin acest cadru și-a cristallizat personalitatea. Și nu pare deloc exagerat, când caută să se achite cu demnitate de greua misiune ce l-a fost hărăzită.

Cartea de față trebuie considerată una dintre mijloacele prin care pâr. spiritual caută să-și mențină permanenta influență asupra fiilor săi sufletești.

Căci în Seminar sub veghea sa și din mâinile modelajului său și a celorlalți superiori, sufletul se întrărisează spre Darul Preoției.

Durabilitatea și intensitatea acestui dar, sunt însușirile care însemnează opera directorilor spirituali. La realizarea acestor însușiri face apel pâr. N. Pura în cartea de față adresată îndeobște foștilor și prezenților fii sufletești.

Mijlocul rămâne, același în ansamblu: meditație severă făcută cu sprijinul Harului divin.

Podoaba sufletului în traducerea pâr E. Lemeny. (P. 3-50).

Intitulată, atât de sugestiv, cartea de față insistă în ansamblu asupra armăturii desăvârșite a sufletului creștin, fixându-și totuși obiectivul în portretizarea mălastră a sufletului împodobit în deobște cu virtutea „Smereniei“. Căci ori în gen funcțional, ori în gen derivat, virtutea smereniei, uneori cauză, alteori efect, imprimă nota atmosferei creștine în întreg sensul teologic al vieții.

Să-mi fie îngăduit să desprind din acest tot de apologie a Smereniei, cele două semnificații ce străbat întreaga operă ca fond: sensul perfecțiunii și sensul Smereniei, iar ca formă, traducerea impecabilă, îmbibată de atmosfera subiectului în concordanță cu limbajul de pur și neaș verbalism.

Fidele par de factura comediilor caragea-

liene, naivele destoinicii burgheze, care implică vieții sensul lăncedelor pasivități, iar virtuozităților de burg patriarhal, deficiența energiilor în acțiuni sterile.

Iată de ce, nu-mi pare deloc paradoxală vigilența moralistilor, mai încordată în teren cu capacități lăncede, decât în teren de vitalism vulcanic, în slujba vremelnicilor lumefți. Căci ultimul domeniu, poate fi ușor canalizat pe drumul vieții creștine. (Asupra răului produs de lăncezeală nu-mi revine să insist, căci ține și de o logică infantilă.) Accentuez însă, după cadrul cărții, sensul perfecțiunii; liman greu de ancorat, asperitate și vicisitudine, luptă și biruință, pentru un orizont din care misterul existenței divine a insuflat spiritului (cum zice Paul Valery) însușirea de-a se neliniști de ceea ce părea în trecut că se va liniști, de a se nemulțumi de tot ceea ce i se părea în trecut că-l va mulțumi.

Una dintre aspectele luptei de perfecțiune spre cărarea lumilor îmbiate eului amfibi, ce respiră din pulmenii misterului, este neapărat și Smerenia.

Sensul Smereniei! Iată coordonatele ce îngrădesc acest cult de luptă interiorizată spre izbânda Eului misterios, trasate de acest tratat închinat exclusiv Smereniei: Smerenia poate fi considerată fundamentala treaptă de viață creștinească. Căci precum spune în prefață pâr. Lemeny, definind mijloacele de perfecțiune sufletească: „frumoase și bune lucruri sunt, rugăciunea, cântarea de laudă, postul și ajunul, faptele de milostenie; dar fără de Smerenie, ele sunt tot atâtea pietre dintr'o casă ce nu are temelie.

Brodând în manifestare practică repercurșiunea Smereniei, cartea de față detalează atitudinea ideală cernută prin această ultimă perspectivă: cum să fii smerit!

În argumentarea tezei, după cuvântul episcopului de Perugia (Papa Leo XIII) către iubiții săi Seminariești, în partea ultimă, la capitalul „Gânduri despre Smerenie“, urmează expunerea marilor fețe bisericești, dela Sf. Grigore cel Mare, Sf. Augustin, Sf. Vasile cel Mare, Alfons de Ligouri, la Toma de Kempis și Vincențiu de Paola. Impresionant prin simplitate este avertismentul Sf. Fillp Neri: — fiii mei, fiți smeriți, fiți umili!

Rămâne natural meritul pâr. Lemeny, de a fi găsit și tradus această carte, în care spiritul virtuții și al perfecțiunii creștine, deschide nou capitol de reacțiune în lumea egocentrismului modern, cu imnuri cântate egoismului noului supraom.

Stilul și rutina de traducere a pâr. Lemeny, ține mărturie, asupra destoiniciei cu care traducătorul a reușit să redea, ansamblului

de idei, platforma stilului scaldat în coloritul subiectului.

Păr. Lemeny, prin această carte de călire morală și diriguire socială, s'a înscris în

rândul scriitorilor Bisericii, ca unul care a pus o piatră bine înmănunchiată pe fundamentul de rezistență dărză, în cutremurile sociale de mâine.

Ion T. Busdugan

